

УДК 658.155.4

**ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ
ПРОМИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ**<https://orcid.org/0000-0002-5206-719X>

Бессонова Галина Павлівна, доцент кафедри «Облік та аудит», ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Маріуполь, bessonova_g_p@pstu.edu, +380983157000

Galina Bessonova, Associate Professor of the Department "Accounting and Audit", SHEE "Priazovsky State Technical University", m. Mariupol.

G. Bessonova. Application of economic methods of management by an industrial enterprise.

The article describes modern methods in the management of the enterprise, which are based on all methods of management. Each company strives for the effective realization of its activity and obtaining steady profit. The stability of the Ukrainian economy depends to a large extent on the success of the reforms and the effectiveness of the economic, financial and monetary measures taken.

In a market environment, economic methods of management occupy a special place. The use and improvement of such economic instruments as commercial calculation, planning, mechanism of pricing, stable financial position and reasonable taxation will help to create a reliable economic mechanism that will activate the whole mechanism of the Ukrainian economy.

The article analyzes the implementation of economic management methods at PJSC "Azovstal Iron & Steel Works" for 2016 and 2017 years.

Бессонова Г.П. Застосування економічних методів управління промисловим підприємством.

У статті охарактеризовані сучасні методи в управлінні підприємством, які спираються на всі важелі господарювання. Кожне підприємство прагне до ефективної реалізації своєї діяльності та отримання стійкого прибутку. Стабільність економіки України значним чином залежить від успіху реформ та ефективності прийнятих економічних, фінансових та монетарних заходів.

В ринкових умовах особливе місце займають економічні методи управління. Використання і удосконалення таких економічних важелів як комерційний розрахунок, планування, механізм ціноутворення, стійке фінансове становище і розумне оподаткування допоможуть створити надійний економічний механізм, який приведе в дію весь механізм економіки України.

У статті проведено аналіз реалізації економічних методів управління в умовах ПАТ МК «Азовсталь» за 2016 та 2017 роки.

Бессонова Г.П. Применение экономических методов управления промышленным предприятием.

В статье охарактеризованы современные методы в управлении предприятием, опирающиеся на все рычаги хозяйствования. Каждое предприятие стремится к эффективной реализации своей деятельности и получения устойчивой прибыли. Стабильность экономики Украины в значительной степени зависит от успеха реформ и эффективности принимаемых экономических, финансовых и монетарных мер.

В рыночных условиях особое место занимают экономические методы управления. Использование и совершенствование таких экономических рычагов как коммерческий расчет, планирование, механизм ценообразования, устойчивое финансовое положение и разумное налогообложение помогут создать надежный экономический механизм, который приведет в действие весь механизм экономики Украины.

В статье проведен анализ реализации экономических методов управления в условиях ПАО МК «Азовсталь» за 2016 и 2017 годы.

Постановка проблеми. Ефективність управління залежить від організації аналітичної роботи на підприємстві, глибини аналізу його виробничо-фінансової діяльності. Завданням аналізу виробничо-фінансової діяльності підприємств (об'єднань) є оцінка роботи трудових колективів (виконання планових показників, дотримання договірних зобов'язань і встановлених нормативів, рівень використання виробничого потенціалу і соціального розвитку колективу).

Економічний аналіз відіграє важливу роль у мобілізації внутрішніх резервів для збільшення обсягу виробництва, поліпшення якості продукції.

В аналітичній роботі застосовують спеціальні методи і прийоми організаційного діагнозу, аналізу інформаційних потоків, вивчення конкретних виробничих ситуацій. Тому отримують актуальність питання аналізу реалізації економічних методів управління на підприємствах та організаціях України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наука про управління отримала розвиток в працях зарубіжних та вітчизняних вчених. Серед зарубіжних дослідників слід відмітити П. Друкера, П. Дойля, М. Портера, серед українських вчених – Н.Г. Чумаченко, О.С. Бойко, В.М. Колпаков, О.В. Ареф'єва, М.Г.Грещак.

Ціль статті. Дослідження сутності аналізу економічних методів управління в умовах ПАТ МК «Азовсталь».

Результати дослідження. До сучасних методів в управлінні підприємством можна віднести: 1) економічні; 2) організаційні; 3) соціально-психологічні.

Основними економічними методами (моделями) в управлінні підприємством є: 1) комерційний розрахунок; 2) внутріфінансовий розрахунок; 3) цінова політика і механізми ціноутворення; 4) механізми і методи підвищення якості та забезпечення конкурентоспроможності продукції та підприємства в цілому.

Економічні методи управління спираються на всі важелі господарювання: прибуток, фінанси, кредити, рентабельність, фондівіддачу, заробітну плату і т.д.

Економічні методи управління – це сукупність засобів та інструментів, які цілеспрямовано впливають на створення умов для функціонування й розвитку підприємства. Особливого значення набуває вивчення того нового, що внесено практикою у зміст комерційного розрахунку як важливого методу господарювання. За визначенням Чумаченка Н.Г., він синтезує у собі як функції управління, так і економічні важелі та інструменти, які спрямовані на порівняння витрат і результатів та забезпечення прибутковості виробництва.

Кожне підприємство прагне до ефективної реалізації своєї діяльності, що забезпечує отримання стійкого прибутку.

Для цього необхідний стійкий механізм управління, котрий спирається на методи управлінського впливу керівництва на всі аспекти діяльності підприємства.

Метод (з грецького «methods» - путь дослідження) - це спосіб досягнення якої-небудь цілі, вирішення задач, сукупність прийомів чи операцій теоретичного або практичного пізнання та освоєння дійсності [3].

Проведемо аналіз реалізації економічних методів управління в умовах ПАТ МК «Азовсталь», використовуючи фінансову звітність компанії за 2017 рік у порівнянні з 2016 роком.

Приватне акціонерне товариство «Металургійний комбінат» Азовсталь» (далі - «Компанія», або «Азовсталь») була створена в 1933 році як державне підприємство. Акціонерним товариством це стало в 1996 році, коли в Україні проводилася програма приватизації. Приватне акціонерне товариство «Систем Капітал Менеджмент», компанія, яка зареєстрована в Україні та належить господарі Ринату Ахметову, придбала контроль над Компанією шляхом проведення ряду операцій та збільшення акціонерного капіталу. Станом на 31.12.2013 року бенефіціарним власником Компанії є пан Ринат Ахметов через різні підприємства, які разом називаються «Систем Капітал Менеджмент» («СКМ»).

Основною діяльністю Компанії є виробництво напівфабрикатів і готової металопродукції для її реалізації на внутрішньому ринку і за кордоном.

Компанію контролює Metinvest B.V. (Далі - «Метінвест», або «Група») компанія, зареєстрована в Нідерландах. Metinvest B.V. є холдинговою компанією гірничо-металургійного сегмента СКМ. Метінвест є повністю інтегрованою компанією з виробництва сталі, яка володіє активами в кожній ланці виробничого ланцюга, - від видобутку залізної руди і коксівного вугілля до виробництва напівфабрикатів і готової

продукції, а також трубопрокату і виробництва листової і рулонної сталі. Компанія функціонує як частина дивізіону по виробництву сталі Метінвесту. Відповідно, Компанія проводить значні операції з іншими компаніями Метінвесту і СКМ і має суттєві залишки за такими операціями і залежить від безперервної підтримки Метінвесту. Метінвест погодився продовжувати надавати підтримку Компанії протягом, щонайменше, наступних 12 місяців. Метінвест на 71,25% належить СКМ.

Станом на 31 грудня 2016 року - 10108 осіб, за станом на 31 грудня 2017 року 10010 осіб.

Азовсталь - це один з трьох металургійних комбінатів Метінвесту в Україні. Крім того, Азовсталь отримує більшість залізної руди і вугілля від дочірніх компаній Метінвесту, а також реалізує більшість своєї продукції дочірнім компаніям Метінвесту. Більш того, Метінвест виконує функцію централізованого казначейства. Оскільки Метінвест раціонально підходить до своїх бізнес і операційних процесів і прагне досягти ефекту синергії. Від того, яким чином повинна працювати Група, в Компанії можуть відбуватися зміни, які матимуть вплив на її фінансові та операційні результати.

Фінансові результати ПрАТ Азовсталь в значній мірі залежать від:

- 1) світових чинників, які мають вплив на ціни на сталь, залізну руду і вугілля;
- 2) фіскальної та економічної політики, яку реалізує уряд України.

Ціни на металопродукцію знаходяться під впливом численних факторів, включаючи економічну ситуацію в світі, попит, світовий обсяг виробництва, рівень використання виробничих потужностей, витрати на сировину, валютні курси і модернізацію процесу виробництва постійні. Протягом останніх років ціни на металопродукцію відзначалися істотною нестабільністю.

Компанія має виробничі потужності в Україні та реалізує значну частину готової продукції на українському ринку, а, отже, перебуває під значним впливом ситуації в Україні. Економіка України знаходиться на етапі розвитку і характеризується відносно високими економічними і політичними ризиками.

Майбутня стабільність економіки України значним чином залежить від успіху реформ та ефективності, прийнятих економічних, фінансових і монетарних заходів, відновлення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями для уникнення можливості дефолту. Девальвація гривні матиме короткостроковий позитивний вплив на загальну прибутковість Компанії. У той же час, на українському ринку спостерігається деяке скорочення попиту на продукцію Компанії. Остаточне вплив і наслідки політичної та економічної кризи передбачити вкрай складно, проте вони можуть мати подальший негативний вплив на економіку України і бізнес Компанії. Керівництво Компанії і Метінвесту впевнене, що в ситуації, яка склалася, воно вживає належних заходів для забезпечення стабільності діяльності Компанії.

Відповідно до вимог МСФЗ 8 «Операційні сегменти», керівництво прийшло до висновку, що організація і управління компанією здійснюється за принципом єдиного бізнес-сегмента господарської діяльності - виробництво металопродукції. Орган, який відповідає за прийняття операційних рішень, яким є металургійний дивізіон Метінвесту, дивиться на компанію як на один операційний сегмент для цілей розподілу ресурсів та оцінки результатів діяльності. Вся продукція Компанії - це металопродукція в вигляді готових виробів або напівфабрикатів.

Далі представлена інформація щодо продажу за видами продукції.

Таблиця 1.

Інформація щодо продажу за видами продукції, тис. грн.

	Сляби	Сортовий прокат	Листовий прокат	Квадратні заготовки	Інше	Всього
2016	17277810	6349966	7825399	1250485	-	26419696
2017	25933987	9880315	13996476	16538359	2624783	68973920

Нижче подано інформацію про географію продажу Компанії, тис. грн.

Таблиця 2.

Найменування	2017 г	2016 г
Реалізація на внутрішньому ринку	32045134	9738114
Реалізація на експорт	36928786	22965546
Всього	68973920	32703660

Дохід від реалізації Компанії представлений, виходячи з юридичної адреси клієнта, зазначеної в договорі продажу, що була укладена з цим клієнтом. Металопродукція може бути передана з внутрішнього ринку в інші країни. Із загальної суми експорту 82% - це продаж клієнтам в Швейцарії, а 16% - продажу клієнтам в Російській Федерації, (в 2016 році 87% припадало на клієнтів в Швейцарії і 11% - на клієнтів в РФ).

В таблиці 3 представлено аналіз реалізації економічних методів управління в умовах ПрАТ МК «Азовсталь».

Таблиця 3.

Економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ за 2016-2017 р.р., тис. грн.

Показники	2016	2017	2017 в % к 2016
1. Товарна продукція	32 703 660	68 973 920	210,9
2. Собівартість товарної продукції, всього:	30 889 262	66 084 327	213,9
В т.ч.			
- матеріальні витрати;	27 754 964	47 829 943	172,3
- зарплата та соціальні відрахування;	1 085 306	1 407 916	129,7
- амортизація.	2 524 625	2 832 584	112,2
3. Балансовий прибуток - прибуток від реалізації	1 814 398	2 889 593	159,2
4. Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства (чистий прибуток, збиток)	558 417	(-130 947)	
5. Чисельність ПВП, чол.	10 108	10 010	99,0
6. Вартість основного капіталу (основних виробничих фондів)	28 634 869	26 746 768	93,4
7. Оборотні засоби	27 794 822	48 345 732	173,9
8. Обсяг продукції на експорт	22 965 546	36 928 786	160,8
9. Активи підприємства	58 287 541	77 733 218	133,4
10. Власний капітал підприємства	28 456 848	26 250 667	92,2

З таблиці 3 видно, що підприємство збільшило випуск товарної продукції майже в 2 рази, в 2 рази збільшилася і собівартість продукції, в т.ч. матеріальні витрати звеличилися на 72,3%, зарплата і соціальні відрахування збільшилися на 29,7%, амортизація на 12,2%, балансовий прибуток від реалізації продукції збільшилася на 59,2%. Однак підприємство по всій діяльності має збитки в розмірі 130,9 млн. грн., зменшилася чисельність ППП на 100 чол., знизився основний капітал і знизився власний капітал підприємства. Рентабельність реалізованої продукції в 2016 р. становила 5,87%, а в 2017 р. відповідно - 4,37%.

Можна сказати, що зростання собівартості реалізованої продукції випереджає зростання товарної продукції на 3,0%.

Компанія робить оцінки та припущення, які впливають на суми активів та зобов'язань, що відображаються у фінансовій звітності. Професійні судження включають:

- Справедлива вартість основних засобів. Керівництво Компанії проводить аналіз для оцінки того фактору, чи відрізняється суттєво балансова вартість об'єктів

основних засобів від їхньої справедливої вартості станом на кінець звітнього періоду. Аналіз оснований на індексах цін, змінах технологій, коливаннях валютних курсів після дати останньої переоцінки, рентабельності діяльності та інших актуальних факторів. Якщо результати аналізу свідчать про те, що справедлива вартість основних засобів суттєво відрізняється від їхньої балансової вартості, Компанія проводить додаткову переоцінку.

Справедлива вартість основних засобів визначається на основі амортизованої вартості заміщення або ринкової вартості, де це можливо.

- Зобов'язання з пенсійного забезпечення та інші винагороди працівникам.

Керівництво оцінює пенсійні зобов'язання та інші винагороди працівникам з використанням методу прогнозованої умовної одиниці на основі актуарних припущень, що являють собою усю наявну у керівництва інформацію про змінні величини, які визначають остаточну вартість виплати пенсій та інших винагород працівникам. Оскільки пенсійний план входить до компетенції державних органів, у Компанії не завжди є доступ до усієї необхідної інформації. Розрахунок поточної вартості пенсійних зобов'язань залежить від ряду факторів, що визначаються на основі актуарних розрахунків з використанням цілого ряду припущень. Основні припущення, використані при визначенні чистих витрат (доходів) за пенсійними зобов'язаннями, включають ставки дисконтування, збільшення заробітної плати та пенсій. Будь-які зміни у цих припущеннях матимуть вплив на балансову вартість пенсійних зобов'язань.

Висновки. фінансові результати МК «Азовсталь» значною мірою залежать від 1) світових факторів, що мають вплив на ціни на сталь, залізну руду та вугілля; 2) фіскальної та економічної політики, яку реалізує уряд України; 3) професійних суджень, оцінок та припущень, що впливають на застосування принципів облікової політики та на суму активів і зобов'язань, доходів і витрат.

Список використаних джерел

1. Ареф'єва О.В. *Управління потенціалом розвитку підприємства: монографія* / О.В. Ареф'єва, О.В. Коренков. – К.: ГРОТ, 2004. – 200 с.
2. Грецак М.Г. *Внутрішній економічний механізм підприємства: навч. посібник* / М.Г. Грецак, О.М. Гребішкова, О.С. Коцюба. – К.: КНЕУ, 2001. – 228с.
3. *Метод.* - *Современная энциклопедия.* – [Электронный ресурс]. 2014. URL: <http://dic.academic.ru/dic.hst/enc1p/29910>
4. <https://www.metinwest-holding.com/ru/press/news/show/7517>

References (BSI)

1. Aref'ieva O.V. (2004). *Upravlinnia potentsialom rozvytku pidpryemstva: monohrafiia [Management of enterprise development potential: monograph]* / O.V. Aref'ieva, O.V. Korenkov: [Monografiya]. K.: HROT [in Ukrainian].
2. Hreshchak M.H. (2001). *Vnutrishnii ekonomichnyi mekhanizm pidpryemstva: navch. posibnyk [Internal economic mechanism of the enterprise: teaching. manual]* / M.H. Hreshchak, O.M. Hrebishkova, O.S. Kotsiuba. K.: KNEU [in Ukrainian].
3. *Metod.* - *Sovremennaiia entsyklopedyia [Modern Encyclopedia].* – [Elektronnyi resurs]. 2014. URL: <http://dic.academic.ru/dic.hst/enc1p/29910>
4. <https://www.metinwest-holding.com/ru/press/news/show/7517>

Keywords: production activity; industrial enterprise; management methods; efficiency; market environment.

Ключові слова: виробнича діяльність; промислове підприємство; методи управління; ефективність; ринкове середовище.

Ключевые слова: производственная деятельность; промышленное предприятие; методы управления; эффективность; рыночная среда.

Рецензент: Хаджинова О.В. декан економічного факультету ДВНЗ «ПДТУ», доктор економічних наук, доцент

Перевірено на плагіат системою: <https://corp.unicheck.com/library/viewer/report/4676394>